

Nr 16

Bevillningsutskottets betänkande med anledning av motioner om sänkning av myndighetsåldern m. m.

(1:a avd.)

Yrkande

I de likalydande motionerna I: 217 av herrar *Hansson* och *Ove Karlsson* samt II: 261 av fru *Hjelm-Wallén m. fl.* har yrkats

att åldersgränsen i 18—20 §§ rusdrycksförsäljningsförordningen (Rff), 28 § förordningen om arvsskatt och gåvoskatt (AGF) och 8 § förordningen om statlig förmögenhetsskatt (SF) ändras från 20 till 18 år, samt

att ändringarna skall träda i kraft den 1 januari 1971.

Yrkandena har framställts i anslutning till motionerna I: 234 och II: 273, där motionärerna yrkat att myndighetsåldern sänks från tjugu till aderton år. Dessa motioner har hänvisats till lagutskott och behandlas i 1LU:s utl. nr 3.

Gällande bestämmelser

Enligt 18 § Rff får rusdrycker inte säljas till den som kan antas inte ha fyllt 20 år och enligt 19 § samma förordning får sådana drycker inte inköpas genom ombud som kan antas vara under denna ålder. Vidare är det enligt 20 § Rff förbjudet att anskaffa rusdrycker åt person, som kan antas inte ha fyllt 20 år.

Enligt 28 § AGF är arvs- eller testamentslott, som tillfaller barn, styvbarn eller avkomling till avlidet sådant barn, skattefri om dess värde inte överstiger 6 000 kr. Har mottagaren inte fyllt 20 år skall från lotten dessutom avräknas ett belopp av 2 000 kr. för varje helt år eller del därav, som återstår till dess mottagaren uppnått nämnda ålder.

Enligt 8 § SF skall skattskyldig med hemmavarande barn under 20 år taxeras för barnets förmögenhet, om barnets till statlig inkomstskatt beräknade beskattningsbara inkomst inte uppgår till minst 100 kr. Är inkomsten större eller har barnet fyllt 20 år, skall barnet självt beskattas för sin förmögenhet.

I SF finns också en annan 20-årsgräns. Om hemmavarande barn under 20 år taxeras för förmögenhet, skall skatten för förmögenheten beräknas med hänsyn till föräldrarnas och barnets sammanlagda förmögenhet och fördelas efter för-

hållandet mellan de skattepliktiga förmögenheterna. Den s. k. 30-gånge-regeln skall därvid tillämpas med beaktande av föräldrarnas och barnets sammanlagda nettoinkomst.

Frågans tidigare behandling

I prop. 1969: 25 föreslogs att myndighetsåldern skulle sänkas från 21 till nuvarande 20 år. Som en konsekvens därav föreslogs motsvarande ändringar av åtskilliga andra 21-årsgränser inom vitt skilda rättsområden. Principen vid prövningen av olika åldersgränser var att en anpassning till den föreslagna myndighetsåldern skulle ske överallt där det inte fanns speciella skäl för annat.

Med anledning av propositionen väcktes en motion av samma innehåll som de nu ifrågavarande. Andra motionärer yrkade att den dåvarande åldersgränsen 21 år i 18—20 §§ Rff skulle behållas.

Bevillningsutskottet (BeU 1969:33) anförde såvitt avsåg ändringar i Rff bl. a. att en mot sänkningen av myndighetsåldern svarande sänkning av åldern för inköp av rusdrycker hade tillstyrkts av alkoholpolitiska utredningen och flertalet övriga remissinstanser. Utskottet delade uppfattningen att det f. n. inte fanns anledning att bryta sambandet mellan myndighetsåldern och inköpsåldern för rusdrycker och tillstyrkte därför den föreslagna sänkningen av åldersgränsen i 18—20 §§ Rff till 20 år. På grund härav avstyrktes motionerna i denna del. I fråga om åldersgränsen i 28 § AGF ville utskottet även om anknytningen till myndighetsåldern inte varit det primära vid fastställandet av denna åldersgräns inte motsätta sig förslaget i propositionen. Det torde ankomma på kapitalskatteberedningen, som inte ansett hinder föreligga för den förordade ändringen, att pröva om det med hänsyn till penningvärdeförändringen eller andra skäl var erforderligt att höja det skattefria bottenbeloppet för att tillgodose barnfamiljernas intressen. Med det anförda tillstyrkte utskottet den föreslagna ändringen i AGF och avstyrkte således bifall till motionen också i denna del.

I sammanhanget kan nämnas att kapitalskatteberedningen i sitt betänkande Kapitalbeskattningen (SOU 1969: 54) föreslagit att avdraget skall höjas till 3 000 kr. per år.

Beträffande åldersgränsen i SF var det enligt utskottets mening (BeU 1969: 40) naturligt att anpassa denna gräns till den sänkta myndighetsåldern. Detta förslag hade inte mött några invändningar under remissbehandlingen och innebar en viss lättnad vid förmögenhetsbeskattningen, eftersom hemmavarande barn tidigare blev självständiga skattesubjekt. Med det anförda tillstyrkte utskottet propositionen och avstyrkte bifall till motionen också i denna del.

Motivering

Som skäl för de nu ifrågavarande yrkandena åberopar motionärerna vad de anfört till stöd för en sänkning av myndighetsåldern. De framhåller att riksdagen,

då myndighetsåldern sänktes föregående år, godtog en hel del undantagsbestämmelser som inskränkte förmyndarens befogenheter över underårig mellan 18—20 år. Den underåriga fick rätt att skaffa egen bostad och ingå de sedvanliga rättshandlingar som fordras för den dagliga hushållningen, ökade möjligheter att själv fritt välja mellan studier och förvärvsarbete samt rätt att själv uppta och förfoga över studiemedel och statliga bosättningslån. Lämpligare än en mångfald undantagsbestämmelser från den nuvarande myndighetsåldern vore en allmän sänkning till 18 år.

Flera viktiga åldersstreck går redan vid 18 år. Giftermålsåldern sänktes 1968 till 18 år. Skyldighet att göra militärtjänst inträder vid denna ålder liksom rätt att sluta arbetsavtal. Då samhället i dessa fall anser att de unga medborgarna är mogna att ta eget ansvar och visa omdöme, bör denna positiva bedömning också vara vägledande i förhållande till myndighetsgränsen. Flera länder har under 1960-talet sänkt myndighetsåldern. Under 1969 sänkte t. ex. Storbritannien åldersgränsen till 18 år.

Det är otvetydigt att den biologiska mognaden i dag inträder tidigare. Dagens ungdom är också tidigare socialt mogen än föregående generationer. Uppbrott från familjen och egen bosättning blir allt vanligare bland tonåringar. Familjebildning sker allt oftare av ungdomar under 20 år.

Förutom en sänkning av myndighetsåldern och av nu ifrågavarande åldersgränser yrkar motionärerna vissa konsekvensändringar och i separata motioner, som hänvisats till konstitutionsutskottet, en motsvarande sänkning av rösträttsåldern.

Utskottet

I de förevarande motionerna yrkar motionärerna att åldersgränsen 20 år i 18—20 §§ Rff, 28 § AGF och 8 § SF ändras till 18 år.

Bestämmelserna i Rff innebär bl. a. att rusdrycker inte får säljas till den som inte fyllt 20 år. Enligt 28 § AGF får en arvtagare, som är barn till den avlidne och som inte fyllt 20 år, vid arvsbeskattningen avräkna 2 000 kr. för varje helt år eller del därav som återstår till dess han uppnått denna ålder. Enligt 8 § SF skall föräldrar till barn under 20 år i vissa fall beskattas för barnets förmögenhet. Det kan påpekas att samma åldersgräns återkommer i 12 § SF, som föreskriver att skatten skall beräknas med hänsyn till föräldrarnas och barnets sammanlagda förmögenhet, även om barnet självt beskattas för sin förmögenhet.

Yrkandet att ifrågavarande åldersgränser skall sänkas framställs som en konsekvens av att motionärerna i motionerna I: 234 och II: 273 yrkat att bl. a. myndighetsåldern nedsätts till 18 år. Dessa motioner har behandlats av första lagutskottet, som avstyrkt dem (1LU 1970: 3). Lagutskottet åberopade bl. a. att — även om vissa skäl otvivelaktigt talade för att sätta myndighetsåldern lägre än 20 år — många 18- och 19-åringar säkerligen var i behov av det skydd som omyndigheten innebär och att några erfarenheter som kan föranleda en ytterligare sänkning av

myndighetsåldern uppenbarligen inte vunnits under den korta tid som förflutit sedan sänkningen förra året.

Det bör framhållas att en sänkning av de i detta betänkande behandlade åldersgränserna inte utgör en ren följdfråga till en sänkning av myndighetsåldern. De nuvarande åldersgränserna har fastställts efter nykterhets- och finanspolitiska överväganden. En så avsevärd nedsättning av dessa gränser som motionärerna förordar bör därför inte företas utan närmare utredning. Som första lagutskottet anfört har tillräckliga erfarenheter inte heller vunnits av föregående års reform. Med hänsyn därtill är utskottet inte berett tillstyrka motionerna.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet
att riksdagen avslår motionerna I: 217 och II: 261.

Stockholm den 3 mars 1970

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande

från första kammaren: herrar John Ericsson (s), Tistad (fp), Wärnberg (s), Yngve Nilsson (m), Sundin (cp), Tage Johansson (s), Wirmark (s), Gösta Jacobsson (m) och Österdahl (fp); samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås (m), Brandt (s), Engkvist (s), fru Holmqvist (s), herrar Vigelsbo (cp), Kristenson (s), Carlstein (s), Eriksson i Bäckmora (cp), Larsson i Umeå (fp) och Leander (s).